

насильства, працюють групи підтримки жінок, захищаються права жінок у судах. Усі послуги надаються кваліфікованими фахівцями безкоштовно. За час існування до центру за допомогою звернулося близько 500 жінок. За результатами аналізу звернень були виявлені головні причини виникнення кризових ситуацій у жінок, найголовнішими з них виявилися конфлікти в сім'ї. Більшість жінок, які потерпають від насильства в сім'ї, перебувають у стані відчаю, розгубленості, депресії, невпевненості у собі та у майбутньому, вони відчувають жах за себе та за своїх дітей.

Завідувач кафедри соціології та політології НЮА України, професор **Н. Осипова** підбила підсумки семінару, проаналізувала роботу, зазначивши, що фахівці Харкова і Цінцінатті мають схожі погляди на розв'язання проблеми насильства в сім'ї. Реалізація комплексного підходу до розв'язання цієї проблеми безумовно потребує створення в Харкові координаційної ради (комітету) з чотирьох-п'яти напрямків, що мають забезпечити зміну громадської свідомості щодо припинення та попередження насильства, роботу груп міліції, судів, жіночих організацій, медичних працівників та створення відповідного законодавства.

Матеріал підготувала

доктор філософських наук, професор,

завідувач кафедри соціології та політології

НЮА України **Н. Осипова**

ПРОБЛЕМИ ЗАКОНОДАВЧОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРАВОПОРУШЕНЬ

У СІМЕЙНИХ СТОСУНКАХ В УКРАЇНІ ТА ДОСВІД США

20 жовтня 1999 р. в Харкові у приміщенні Президії Академії правових наук України відбувся “круглий стіл” “Проблеми законодавчого регулювання правопорушень у сімейних стосунках в Україні та досвід США”. “Круглий стіл” був проведений Академією правових наук України, лабораторією вдосконалення правового становища жінок АПрН України при підтримці міжнародної асоціації міст-побратимів Цінцінатті-Харків. У роботі семінару взяли участь представники Національної юридичної академії України ім. Ярослава Мудрого,

працівники органів прокуратури Харківської області, судів м. Харкова, УМВС в Харківській області, Управління у справах неповнолітніх Харківської облдержадміністрації, засобів масової інформації та громадських жіночих організацій “Харківський центр жіночих досліджень”, “Жіноча громада”, “Світ жінок”. З американської сторони в обговоренні проблем, пов’язаних з правопорушеннями в сімейних стосунках, взяли участь головний помічник прокурора округу Гамільтон (м. Цінціннаті, США) **Памела Сієрс**, офіцер поліції, інструктор поліцейських з питань насильства в сім’ї, викладач університету м. Цінціннаті (США) **Джеймс Браун**, виконавчий директор громадської організації “Жінки допомагають жінкам” (м. Цінціннаті, США) **Енн Макдоналд** та координатор проекту “Попередження насильства в сім’ї” (м. Цінціннаті, США) **Джодін Гранді**.

З привітаннями до учасників “круглого столу” звернулися віце-президент Академії правових наук України академік **Ю. Грошевий** та пані **Джодін Гранді**. Було відзначено, що проблема насильства в сім’ї вже давно стала предметом громадської уваги та обговорення у більшості країн світу, значний досвід у розв’язанні цієї проблеми мають США, де впроваджено ефективний механізм захисту прав громадян від насильства в побутових та родинних стосунках.

Завідувачка лабораторією вдосконалення правового становища жінок АПрН України **О. Руднєва** зупинилася на питаннях попередження насильства в сім’ї в контексті міжнародно-правових зобов’язань України. В українському законодавстві охорона особи від насильницьких дій у побуті і родинних стосунках урегульована не повною мірою. Національне законодавство вирішує цю проблему на рівні загальних норм. Стаття 28 Конституції України встановлює: “Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню”. Україна ратифікувала найважливіші міжнародні документи з прав людини — конвенції ООН “Про права дитини” та “Про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок”, де серйозна увага приділяється проблемам попередження насильства. Нагальною потребою сьогодення є прийняття Закону України “Про попередження насильства в сім’ї”, в якому необхідно встановити спеціальні заходи щодо захисту від насильства в сімейних стосунках.

Головний помічник прокурора округу Гамільтон (м. Цінціннаті, США) пані **Памела Сієрс** у своєму виступі зупинилася на питанні про систему охоронних наказів, яка існує в

США. Вона відповіла на чисельні запитання стосовно порушення процедури про призначення охоронних наказів та розповіла про деякі моменти роботи прокуратури округу Гамільтон штату Огайо. Більшість охоронних наказів складаються з прямих наказів суду обвинуваченій стороні про заборону безпосередніх актів насильства або дій, що можуть призвести до насильства. Порушення такого наказу тягне за собою цивільно-правову або кримінальну відповідальність правопорушника. Процедура видачі постійного або тимчасового наказу вирішуються в кожному окремому випадку індивідуально.

У виступі завідувача кафедри кримінології та виправно-трудоного права НЮА України, професора **В. Голіни** йшлося про те, що насильство в сім'ї відображається на фізичному і емоційному стані тисяч жінок та дітей в Україні і тому ця проблема вже вийшла за межі суто "сімейної справи" і стала об'єктом уваги установ соціального захисту населення та правоохоронних органів. Проблема попередження насильства в сім'ї є частиною загальної проблеми про сім'ю та сімейне неблагополуччя, яке виступає однією із причин формування антисуспільної поведінки та деградації особистості неповнолітніх. Як правило, насильство спрямоване на найбільш вразливих членів сім'ї — дітей, старих людей та жінок. Творчим колективом лабораторії вдосконалення правового становища жінок АПрН України розроблений проект Закону України "Про попередження насильства в сім'ї". Центральне місце в цьому законопроекті приділяється саме соціальній профілактиці та захисту від насильства в сім'ї.

У своєму виступі офіцер поліції, поліцейський інструктор з питань насильства в сім'ї, викладач університету м. Цінціннаті (США) **Джеймс Браун** повідомив про межі втручання держави та правоохоронних органів у приватне життя та особисті стосунки за законодавством США. Охороняючи сферу приватного життя своїх громадян, їх особисті права та інтереси, держава забезпечує механізм захисту при зверненні громадян за допомогою в разі насильницьких зазіхань та притягує до відповідальності правопорушників.

Начальник Управління у справах неповнолітніх Харківської облдержадміністрації **С. Пишна** зупинилася на проблемі правопорушень серед неповнолітніх. Вона відмітила, що все більш очевидним стає той факт, що насильство в сім'ї, дитяча безпритульність та злочинність неповнолітніх тісно пов'язані між собою та взаємообумовлені. Неухильне

зростання бродяжництва та жебрацтва, так само як і інші правопорушення неповнолітніх, стають загрозливою соціальною проблемою на рівні держави.

Виконавчий директор громадської організації “Жінки допомагають жінкам” пані **Енн Макдоналд** розповіла про участь громадських організацій у здійсненні правосуддя в США з питань насильства в сім’ї. Головною метою роботи цієї громадської організації, яка працює близько 20 років, є допомога жінкам, які постраждали від насильства в сім’ї. Цілодобова робота телефону довіри, допомога психолога, заняття для дітей з неблагополучних сімей — це далеко не повний обсяг обов’язків працівників даної організації. У США існує багато притулків для жінок і дітей, де вони можуть залишитися на деякий час після насильства, вчиненого щодо них. Доповідачка відповіла на багато запитань стосовно роботи цієї громадської організації.

У виступі доцента НЮА України **І. Жилінкової** йшлося про сім’ю як об’єкт правового захисту. Сім’я і різноманітні види побутових стосунків, що складаються між її членами, є об’єктом правового регулювання різних галузей права і в першу чергу цивільного та сімейного права. Посилаючись на відсутність у законі легального визначення сім’ї, доповідачка зупинилася на аналізі поняття “сім’я” з точки зору українського та міжнародного законодавства.

В обговоренні питань стосовно меж втручання держави і правоохоронних органів у приватне життя та особисті стосунки, використання охоронних наказів як превентивного заходу та інших взяли участь судді, працівники обласної прокуратури, УМВС по Харківській області, співробітники Управління у справах неповнолітніх Харківської облдержадміністрації, представники неурядових жіночих організацій та засобів масової інформації.

Матеріал підготували:

завідувачка лабораторії вдосконалення

правового становища жінок АПрН України **О. Руднєва**;

науковий співробітник лабораторії

вдосконалення правового становища жінок АПрН України **О. Дашковська**